

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

บทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุดรธานี
Roles of Farmer Volunteers toward Agricultural Extension Administration in Thong Saen Khan District

ชำนาญ เมืองลอง (Chamnan Muanglong)* บำเพ็ญ เขียวหวาน (Bumpen Keowan)**

กรณิ ต่างวิวัฒน์ (Paranee Tangwiwat)***

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1)สภาพเศรษฐกิจและสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกร (2)บทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในการส่งเสริมการเกษตร (3)ความคิดเห็นและความพึงพอใจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (4)ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (5)ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คืออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน(อกม.) จำนวน 49 ราย และเกษตรกรในเขตอำเภอทองแสนขันจำนวน 375 ราย รวมทั้งหมด 424 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่าย ทำการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและใช้สถิติสหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์

ผลการวิจัยพบว่าอกม.ส่วนใหญ่เป็นชาย อายุเฉลี่ย 48.08 ปี การศึกษาส่วนใหญ่จบ ม.ปลาย/หรือ ปวช. การดำรงตำแหน่งทางสังคม ส่วนใหญ่เป็น อสม. หัวหน้าคุ้ม พื้นที่ถือครองทำการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 33.92 ไร่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.88 คน ชายเฉลี่ย 2.21 คนหญิงเฉลี่ย 1.71 คน รายได้ในภาคการเกษตรของครัวเรือน/ปีเฉลี่ย 245,000 บาท รายได้นอกภาคเกษตรของครัวเรือน/ปี เฉลี่ย 119,000 บาท รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน/ปีเฉลี่ย 350,000 บาท อาชีพหลักส่วนใหญ่ทำนา อาชีพรองส่วนใหญ่ทำไร่ อกม. ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานมาแล้ว 2 ปี และเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นหญิง อายุเฉลี่ย 47.68 ปี การศึกษาส่วนใหญ่จบ ป.6. การดำรงตำแหน่งทางสังคม ส่วนใหญ่เป็นกรรมการหมู่บ้าน พื้นที่ถือครองทำการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 25.03 ไร่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.08 คน ชายเฉลี่ย 2.05 คนหญิงเฉลี่ย 2.10 คน รายได้ในภาคการเกษตรของครัวเรือน/ปีเฉลี่ย 258,000 บาท รายได้นอกภาคเกษตรของครัวเรือน/ปี เฉลี่ย 55,300 บาท รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน/ปีเฉลี่ย 290,000 บาท อาชีพหลักส่วนใหญ่ทำนา อาชีพรองส่วนใหญ่รับจ้าง อกม.และเกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นในการปฏิบัติงานตามบทบาท อกม. โดยรวมระดับมากที่สุด มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาท อกม. โดยรวมระดับมากและปานกลางตามลำดับ โดยภาพรวมเคยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทุกหน่วยงาน พึงพอใจต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านระดับมาก ไม่มีปัจจัยใดที่เกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นอยู่ มีระดับของปัญหา/อุปสรรคในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง เสนอแนะให้มีค่าตอบแทนเพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการทำงาน

คำสำคัญ บทบาท อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

* นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช aun_chamnan@hotmail.com

** รองศาสตราจารย์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

bumpen.keo@stou.ac.th

*** รองศาสตราจารย์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

paranee.tan@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study (1) socio-economic circumstance of farmer volunteers and farmers (2) roles of farmer volunteers toward agricultural extension (3) opinions and satisfaction of farmer volunteers and farmers toward the operations according to roles of farmer volunteers (4) correlations between social and economic factors of farmer volunteers toward the operations according to roles of farmer volunteers (5) problems and recommendation of farmer volunteers and farmers toward the operations according to roles of farmer volunteers

The research population was totally 424 farmers comprising 49 farmer volunteers and 375 farmers in Thong Saen Khan District by simple random sampling. Data compilation was done by questionnaires and interview. The obtained data was analyzed by computer programs. Statistics used were percentage, mean, maximum value, minimum value, standard deviation and correlation analysis.

Results of the research indicated most of the farmer volunteers were male with the average age at 48.08 years. Most of the farmers were female with the average age at 47.68 years. Most of the farmer volunteers completed higher secondary education or vocational certificate. Most of the farmers completed Prathom 6. For social position, most of the farmer volunteers were also village health volunteers, and community leaders. Most of the farmers were village committee and owners of their agricultural occupied area. The average agricultural occupied area owned by farmer volunteer was 25.41 rai. The average agricultural occupied area owned by farmers was 16.89 rai. The average rented agricultural area of farmer volunteers was 17.40 rai. The average rented agricultural area of farmers was 18.76 rai. The average of other agricultural occupied area of farmer volunteers i.e. area for public use, unoccupied area, was 27.00 rai while that of farmers was 19.55 rai. The average total agricultural occupied area of farmer volunteers was 33.92 rai while that of farmers was 25.03 rai. The average number of farmer volunteers household member was 3.88 persons. The average number of farmers household member was 4.08 persons. The average number of male in farmer volunteers household was 2.21 persons. The average number of male in farmers household was 2.05 persons. The average number of female in farmer volunteers household was 1.71 persons. The average number of female in farmers household was 2.10 persons. The average annual income from agricultural sector of farmer volunteers was 245,000 baht. The average annual income from agricultural sector of farmers was 258,000 baht. The average annual income from non-agricultural sector of farmer volunteers was 119,000 baht. The average annual income from non-agricultural sector of farmers was 55,300 baht. The average total annual income of farmer volunteers was 350,000 baht. The average total annual income of farmers was 290,000 baht. The main occupation of farmer volunteers and farmers was rice-farmer. The subordinate occupation of farmer volunteers was crop planting. The subordinate occupation of farmers was hired labor. Most of the farmer volunteers had already worked for two years. In overall, opinion of farmer volunteers and farmers regarding necessity for operation according to roles of farmer volunteers was at the highest level. Their overall opinion regarding roles of farmer volunteers was at high and medium level respectively. In overall, every office concerned in the Ministry of Agriculture and Cooperatives used to give support. Satisfaction in the farmer volunteers operation was at high level. There was none of factor which was statistical significant relationship with the current operation of farmer volunteers. Problems/obstacles in the operation were at medium level. It was recommended farmer volunteers be paid to boost their working morale.

Keywords: Roles, Farmer Volunteers

* นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช aun_chamnan@hotmail.com

** รองศาสตราจารย์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

bumpen.keo@stou.ac.th

*** รองศาสตราจารย์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

paranee.tan@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

บทนำ

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) เป็นกำลังสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ระดับหมู่บ้าน และมีความสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตรเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่มาจากการเลือกตั้งของอาสาสมัครเกษตรทั้ง 13 สาขา ได้แก่ อาสาสมัครเกษตรสหกรณ์ อาสาสมัครฝนหลวง อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี ประมงอาสา อาสาปศุสัตว์ หมอдинอาสา เกษตรหมู่บ้าน อาสาสมัครสหกรณ์ อาสาสมัครชลประทาน เศรษฐกิจการเกษตรอาสา อาสาปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อาสาสมัครชานาชนำ อาสาพัฒนาทางพารา และผู้แทนเกษตรกรตาม พ.ร.บ. สถาเกษตรกร พ.ศ.2553 ซึ่งมีเป้าหมายที่จะดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรให้เข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการแก่เกษตรกรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้สามารถเข้าถึงการบริการภาครัฐได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) จะเป็นผู้ที่ประสานงานระหว่างเกษตรกรกับส่วนราชการสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาสถานการณ์ฉุกเฉินทางธรรมชาติ เช่น ภัยธรรมชาติ การระบาดของโรคแมลงและศัตรูพืชของผลผลิตทางการเกษตรได้อย่างทันเวลา

วัตถุประสงค์

- 1 เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรและอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านใน อำเภทองแสนขัน จังหวัดอุดรดิษฐ์
- 2 เพื่อศึกษาบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในการส่งเสริมการเกษตร
- 3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นและความพึงพอใจของเกษตรกรและอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
- 4 เพื่อหาความสัมพันธ์ของปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
- 5 เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของเกษตรกรและอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

วิธีการวิจัย

โดยศึกษาข้อมูลของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในอำเภทองแสนขัน จังหวัดอุดรดิษฐ์ จำนวน 49 ราย และเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพในการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ในอำเภทองแสนขัน จังหวัดอุดรดิษฐ์ ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภทองแสนขัน จำนวน 5,763 ครัวเรือน โดยคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาจากสูตรของทาโร่ ยามาเน่ โดยยอมให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 375 ราย ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) ใช้วิธีการโดยการจับฉลากรายชื่อของเกษตรกร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม การทดสอบความเชื่อมั่นจากกลุ่มตัวอย่าง 20 ราย เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อความจำเป็นและการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรที่เป็นอยู่ ความพึงพอใจโดยรวมต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ความพึงพอใจโดยรวมต่อการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานต่างๆ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

ที่เกี่ยวข้องและปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ 0.953 ,0.927, 0.904 และ 0.961 ตามลำดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุดต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบสมมติฐานใช้สถิติวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ศึกษา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 49 ราย และเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพในการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภอทองแสนขัน จำนวน 5,763 ครัวเรือน โดยคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาจากสูตรของทาร์โรวามานัน โดยยอมให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 375 ราย

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยการวิธีการจับฉลาก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามทั้งชนิดปลายปิดและปลายเปิด ซึ่งสร้างจากกรอบแนวคิดในการวิจัย ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

ตอนที่ 1 สภาพทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกร

ตอนที่ 2 บทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อความจำเป็นที่ต้องเก็บข้อมูลตามบทบาทหน้าที่และการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตอนที่ 5 ปัญหา/ข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จำนวน 49 ราย และเกษตรกร จำนวน 375 ราย คิดเป็นร้อยละ 6.6 ของประชากรทั้งหมด ทำการสุ่มตัวอย่างสุ่มแบบชั้นภูมิ โดยทอนสัดส่วนขนาดของกลุ่ม แล้วจึงทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก ใช้ระยะเวลาดำเนินการสัมภาษณ์ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2556 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2556 รวมเป็นเวลาทั้งสิ้น 31 วัน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการใช้สถิติพรรณนา ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ หาค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ โดยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis)

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

ผลการวิจัย

สรุปการวิจัยบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ ได้ดังนี้

1 สภาพทางสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกร อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จบการศึกษามัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า(ปวช.) มีการดำรงตำแหน่งอื่นๆ ทางสังคม เช่น อสม. หัวหน้าคุ้ม สารวัตรกำนัน อายุเฉลี่ย 48.08 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จบการศึกษาระดับชั้นปีที่ 6 มีการดำรงตำแหน่งอื่นๆ ทางสังคม เช่น อสม. หัวหน้าคุ้ม สารวัตรกำนัน อายุเฉลี่ย 47.68 ปี

2 สภาพเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกร อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง เฉลี่ย 25.41 ไร่ เช่าพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 17.40 ไร่ พื้นที่ถือครองทำการเกษตรอื่นๆ เช่น ที่สาธารณะประโยชน์ ที่ว่างเปล่าเฉลี่ย 27.00 ไร่ โดยมีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรรวมทั้งหมดเฉลี่ย 33.92 ไร่ มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมดเฉลี่ย 3.88 คน โดยแยกเป็นชายเฉลี่ย 2.21 คน หญิงเฉลี่ย 1.71 คน มีรายได้จากการเกษตรของครัวเรือน/ปีเฉลี่ย 245,000 บาท รายได้นอกภาคเกษตรของครัวเรือน/ปีเฉลี่ย 119,000 บาท มีรายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือน/ปีเฉลี่ย 350,000 บาท ส่วนใหญ่มีอาชีพหลักทำนาทำไร่กับอาชีพอื่น ๆ เช่น รับราชการ กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน อาชีพรองส่วนใหญ่ทำไร่ เช่น ไร่ข้าวโพด มันสำปะหลัง และเกษตรกรมีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง เฉลี่ย 16.89 ไร่ เช่าพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 18.76 ไร่ พื้นที่ถือครองทำการเกษตรอื่นๆ เช่น ที่สาธารณะประโยชน์ ที่ว่างเปล่าเฉลี่ย 19.55 ไร่ โดยมีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรรวมทั้งหมดเฉลี่ย 25.03 ไร่ มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมดเฉลี่ย 4.08 คน โดยแยกเป็นชายเฉลี่ย 2.05 คน หญิงเฉลี่ย 2.10 คน มีรายได้จากการเกษตรของครัวเรือน/ปีเฉลี่ย 258,000 บาท รายได้นอกภาคเกษตรของครัวเรือน/ปีเฉลี่ย 53,000 บาท มีรายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือน/ปีเฉลี่ย 290,000 บาท ส่วนใหญ่มีอาชีพหลักทำนา อาชีพรองส่วนใหญ่รับจ้าง

3 บทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในการส่งเสริมการเกษตร อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ปฏิบัติงานมาแล้ว 2 ปี โดยมีค่าเฉลี่ย 1.55 ปี และทั้งหมดเป็นเกษตรหมู่บ้าน (อกษ.) สาเหตุที่มาทำหน้าที่อาสาสมัคร ส่วนใหญ่เกิดจากการมีอาชีพเป็นเกษตรกร หลังจากเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทุกคนเคยรับการฝึกอบรมหลักสูตรพัฒนาบทบาทหน้าที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เคยได้รับการศึกษาดูงานด้านต่างๆ เกี่ยวกับการเกษตร มีการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา มีการร่วมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรกับหน่วยงานต่างๆ มีการประสานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร มีการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกร

4 ระดับความจำเป็นและระดับการปฏิบัติงานที่เป็นอยู่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นในการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านโดยรวมระดับมากที่สุด โดยประเด็นที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเห็นว่าจำเป็นมากที่สุด คือการช่วยขึ้นทะเบียนเกษตรกร(ทบก.01) การช่วยประชาสัมพันธ์และขึ้นทะเบียนผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจตามแบบการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) การร่วมเวทีประชาคมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร การเสนอปัญหา/ความต้องการ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

ของเกษตรกรในหมู่บ้าน การรวบรวม/จัดลำดับความสำคัญของปัญหาในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรในหมู่บ้าน การประสาน/อำนวยความสะดวกวิทยากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร การรายงานศัตรูพืช ได้แก่ จัดทำแปลงพยากรณ์ รายงานการระบาด เดือนการระบาดการรายงานข้อมูลผู้ประสบภัย ได้แก่ น้ำท่วม ฝนแล้ง น้ำเสีย การรายงานสินค้าเกษตรตกต่ำ และ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นอยู่โดยรวมระดับมาก โดยประเด็นที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเห็นว่าปฏิบัติงานระดับมากคือการช่วยขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.01) การช่วยประชาสัมพันธ์และขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจตามแบบการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ(ทพศ.) การร่วมเวทีประชาคมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร การเสนอข้อมูลการเกษตรของหมู่บ้านให้กรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การรายงานศัตรูพืช ได้แก่ จัดทำแปลงพยากรณ์ รายงานการระบาด เดือนการระบาด การรายงานข้อมูลผู้ประสบภัย ได้แก่ น้ำท่วม ฝนแล้ง น้ำเสีย การรายงานสินค้าเกษตรตกต่ำ

เกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นในการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยรวมระดับมากที่สุด โดยประเด็นที่เกษตรกรเห็นว่าจำเป็นมากที่สุด คือการรายงานสถานการณ์ผลิตพืช(รม.) การช่วยขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.01) การช่วยประชาสัมพันธ์และขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจตามแบบการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ(ทพศ.) การช่วยประชาสัมพันธ์และประสานจัดเก็บข้อมูลตามภารกิจหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์อื่นๆ การร่วมเวทีประชาคมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร การเสนอข้อมูลการเกษตรของหมู่บ้านให้กรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การเสนอปัญหา/ความต้องการของเกษตรกรในหมู่บ้าน การร่วมพิจารณาการจัดทำแผนการเกษตรในหมู่บ้าน การร่วมพิจารณาพิจารณาแผน/เสนอแผนพัฒนาการเกษตร การรวบรวม/จัดลำดับความสำคัญของปัญหาในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรในหมู่บ้าน การจัดทำแผน/เตรียมบุคคลเป้าหมายในการฝึกอบรมทางการเกษตร การประสาน/อำนวยความสะดวกวิทยากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร การรายงานศัตรูพืช ได้แก่ จัดทำแปลงพยากรณ์ รายงานการระบาด เดือนการระบาด การรายงานข้อมูลผู้ประสบภัย ได้แก่ น้ำท่วม ฝนแล้ง น้ำเสีย การรายงานสินค้าเกษตรตกต่ำ และ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นอยู่โดยรวมระดับปานกลาง โดยประเด็นที่เกษตรกรเห็นว่าปฏิบัติงานระดับปานกลาง คือ การช่วยประชาสัมพันธ์และประสานจัดเก็บข้อมูลตามภารกิจหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์อื่นๆ การร่วมเวทีประชาคมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร การเสนอข้อมูลการเกษตรของหมู่บ้านให้กรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การเสนอปัญหา/ความต้องการของเกษตรกรในหมู่บ้านมี การร่วมพิจารณาการจัดทำแผนการเกษตรในหมู่บ้าน การร่วมพิจารณาพิจารณาแผน/เสนอแผนพัฒนาการเกษตร การรวบรวม/จัดลำดับความสำคัญของปัญหาในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรในหมู่บ้านมี การจัดทำแผน/เตรียมบุคคลเป้าหมายในการฝึกอบรมทางการเกษตร การประสาน/อำนวยความสะดวกวิทยากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการถ่ายทอด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

ความรู้ๆให้แก่เกษตรกร การรายงานศัตรูพืช ได้แก่ จัดทำแปลงพยากรณ์ รายงานการระบาด เดือนการระบาด การรายงานข้อมูลผู้ประสบภัย ได้แก่ น้ำท่วม ฝนแล้ง น้ำเสีย การรายงานสินค้าเกษตรตกต่ำ

5 การสนับสนุนในการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

โดยภาพรวมอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านและเกษตรกรเคยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทุกหน่วยงาน ดังนี้

อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านและเกษตรกร เคยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเกษตร(กรมส่งเสริมการเกษตร)มากที่สุด และเคยได้รับการสนับสนุนจากสำนักฝนหลวงและการบินเกษตรน้อยที่สุด

6 ระดับความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรกรโดยรวม

โดยภาพรวมอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านและเกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านโดยรวมระดับมากโดยประเด็นที่พอใจมาก คือด้านการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานการเกษตรของหมู่บ้าน ความพึงพอใจด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน ความพึงพอใจด้านการประสานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกร ความพึงพอใจด้านการติดตามสถานการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ความพึงพอใจด้านการประสานความร่วมมือของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านกับหน่วยงานต่างๆ ความพึงพอใจด้านการสนับสนุนการทำงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ความพึงพอใจด้านความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการทำงานร่วมกับอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ความพึงพอใจด้านผลการดำเนินงานอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านโดยรวม

7 ความพึงพอใจโดยรวมต่อการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง

โดยภาพรวมอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านและเกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการส่งเสริมการเกษตรระดับมาก และมีความพึงพอใจต่อสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางน้อย

8 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยวิธีการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ พบว่า ไม่มีตัวแปรอิสระตัวใดมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงสรุปได้ว่าตัวแปรด้านสังคมและเศรษฐกิจไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

9 ปัญหา/อุปสรรคต่างๆ/ข้อเสนอแนะ ต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในอำเภอทองแสน

ขัน จังหวัดอุดรธานี/ปัญหา/อุปสรรค โดยภาพรวมอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านและเกษตรกร มีระดับของปัญหา/อุปสรรคด้านต่างๆ ในการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถที่ใช้ส่งเสริมแนะนำต่อเกษตรกร ด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ ด้านความร่วมมือของเกษตรกรในหมู่บ้าน ด้านเวลาในการปฏิบัติงานอาสา ด้านงานเร่งด่วนที่ต้องเก็บข้อมูลส่ง ด้านการกรอกข้อมูลที่ผิดพลาด ด้านสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย ด้านความไม่เข้าใจกันไม่เปิดใจกว้าง ด้านการสื่อสารไม่เข้าใจกัน ด้านคำสั่งนโยบายไม่ชัดเจน ด้านภาระหน้าที่ไม่ชัดเจน ด้านภาระงานที่รับผิดชอบมากเกินไป ด้านการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

ข้อเสนอแนะ โดยภาพรวมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรเสนอให้มีค่าตอบแทนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการทำงาน ให้ช่วยเหลือเกษตรกรอย่างรวดเร็วจึงและถูกต้อง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านช่วยตรวจสอบข้อมูลเกษตรกรอย่างละเอียดเพื่อป้องกันการทุจริตและมีการเฝ้าระวังภัยเป็นประจำทุกเดือน ดึงตัวอยู่เสมอ ฝึกอบรมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพิ่มความรู้ เพิ่มทักษะ เพื่อถ่ายทอดต่อเกษตรกรได้อย่างถูกต้อง อธิบายแบบฟอร์มในการเก็บข้อมูลต่างๆ อย่างเข้าใจ เพื่อการเก็บข้อมูลอย่างถูกต้อง จัดประชุมสัมมนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทั่วประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนแนวความคิดการทำงาน และให้ประสานงานร่วมกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเข้าร่วมการจัดทำแผนพร้อมกันจะได้เสนอของบประมาณได้ตามเป้าหมาย

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุดรธานี มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปราย ดังนี้

1. บทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในการส่งเสริมการเกษตร

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ปฏิบัติงานมาแล้ว 2 ปี โดยมีค่าเฉลี่ย 1.55 ปี สาเหตุที่มาทำหน้าที่อาสาสมัคร ส่วนใหญ่เกิดจากการมีอาชีพเป็นเกษตรกร ซึ่งต่างจาก พืชราภรณ์ แก้วน้ำใส (2546:65) พบว่า อาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานด้านอาสาสมัครแล้ว โดยเฉลี่ย 4.89 ปี สาเหตุที่มาทำหน้าที่อาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่เกิดจากการชักชวนของเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ กำปัล แก้วมีศรี (2545:38) พบว่า อาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี ส่วนใหญ่สมัครมาทำหน้าที่เนื่องจากผู้ใหญ่วัยชรา

2. ระดับความจำเป็นและระดับการปฏิบัติงานที่เป็นอยู่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

โดยภาพรวมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นในการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยรวมระดับมากที่สุดและมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นอยู่โดยรวมระดับมากและระดับปานกลางตามลำดับซึ่งต่างจาก จิติชนันท์ เปรมกิจ (2552:95) พบว่า การดำเนินงานในบทบาทของการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยพืชสดเพื่อปรับปรุงดินของหมอดินอาสาโดยสรุปในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

3. ความพึงพอใจโดยรวมต่อการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง

โดยภาพรวมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการส่งเสริมการเกษตรระดับมากและมีความพึงพอใจต่อสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางน้อย สอดคล้องกับ วิณา พงศ์พัฒนานนท์ (2551:92) พบว่า ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลต่อการจัดทำแผนชุมชนด้านทีมงานพอใจระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้นำชุมชน ทีมงานในสำนักงานเกษตรอำเภอ ผู้นำองค์กรเกษตรกร คณะกรรมการ สบค.ต. และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนทีมงานที่เจ้าหน้าที่มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ และหน่วยงานเอกชน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

4. การทดสอบสมมติฐานการวิจัย จากการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ในเรื่องบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุดรดิตถ์ ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรที่เป็นอยู่มี 5 ตัวแปร ได้แก่ 1) อายุ 2) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3) ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง 4) ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 5) รายได้รวมทั้งหมด ซึ่งสามารถอภิปรายผลการศึกษา ได้ดังนี้

4.1 อายุ จากการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำมากและไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นอยู่ ซึ่งแสดงว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเมื่อมีอายุมากขึ้นการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรอาจจะลดลงเนื่องจากความสามารถในการประสานงานและการสื่อสารลดลงแต่ก็ไม่นัยสำคัญทางสถิติสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อังคณา รักตระกูลธรรม และดารณี สุวรรณโพธิ์ (2540:64) ซึ่งได้ประเมินผลการฝึกอบรมอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน (อพปม.) ปี 2538-2539 พบว่า อายุเป็นปัจจัยในการปฏิบัติงาน อพปม. ส่วนใหญ่มีอายุ 30-39 ปี ซึ่งเป็นวัยทำงานมีความคล่องตัวสูง และมีความน่าเชื่อถือ ศรัทธา และได้รับการยอมรับจากชาวบ้าน

4.2 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จากการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำมากกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นอยู่ ซึ่งแสดงว่าแม้จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มากขึ้นทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้นแต่ความสัมพันธ์นั้นก็ได้ไม่นัยสำคัญทางสถิติ ต่างจากการศึกษาของกัมปัล แก้วมีศรี (2545:77) พบว่า จำนวนแรงงานในครอบครัวเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของ อพปม. จังหวัดอุดรธานี การที่มีจำนวนแรงงานในครอบครัวมากขึ้นมีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของ อพปม. ลดลง

4.3 รายได้รวมทั้งหมด จากการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำมากกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นอยู่ ซึ่งแสดงว่าแม้รายได้ที่เพิ่มขึ้นอาจจะทำให้การปฏิบัติงานลดลงเนื่องจากรายได้ที่มากเพราะมีภาระหน้าที่มากทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพลดลงด้วยแต่ความสัมพันธ์นั้นไม่ได้มีนัยสำคัญทางสถิติ ต่างจาก ชัด ขำเอี่ยม (2546:150) พบว่ารายได้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปฏิบัติบางประการเมื่อเป็นวิทยากรเกษตรกรของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในเขตจังหวัดชัยนาท

4.4 ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง จากการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำมากกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นอยู่ ซึ่งแสดงว่าขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเองที่เพิ่มขึ้นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจะมีการปฏิบัติงานที่ลดลง ทั้งนี้เพราะพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเองที่เพิ่มขึ้นทำให้อาสาสมัครเกษตรต้องรับผิดชอบในการดูแลเพิ่มขึ้นด้วยจึงมีเวลาปฏิบัติงานน้อยลงต่างจาก ชัด ขำเอี่ยม (2546:150) พบว่าขนาดพื้นที่การเกษตรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติบางประการเมื่อเป็นวิทยากรเกษตรกรของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในเขตจังหวัดชัยนาท

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

4.5 ขนาดพื้นที่รวมทั้งหมด จากการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำมากกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นอยู่ ซึ่งแสดงว่าแม้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่มีพื้นที่ทำการเกษตรรวมเพิ่มขึ้นมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรมากขึ้นแต่ความสัมพันธ์นั้นไม่ได้มีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับ ชัด จำเริญ (2546:150) พบว่าขนาดพื้นที่การเกษตรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงานประการเมื่อเป็นวิทยากรเกษตรกรของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในเขตจังหวัด ชัยนาท

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะต่ออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1) จากการศึกษา พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ปฏิบัติงานมาแล้ว 2 ปี และสาเหตุที่ทำให้ทำหน้าที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่เกิดจากการมีอาชีพเป็นเกษตรกร ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ยังน้อยควรต้องผ่านการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ ในการส่งเสริมให้มากขึ้น

2) จากการศึกษา พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรทั่วไปมีความคิดเห็นว่ามีคามจำเป็นที่ต้องปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ต่างๆ ระดับมากที่สุด แต่มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานที่เป็นอยู่ในระดับปานกลาง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต้องสละเวลาและพัฒนาตนเองเพื่อให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 ข้อเสนอแนะต่อกรมส่งเสริมการเกษตร

1) จากการศึกษา พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่อายุมากขึ้นจะมีประสิทธิภาพในการทำงาน ลดลง เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรต้องคัดเลือกอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่อยู่ในวัยกำลังทำงานและมีความรับผิดชอบจะได้ประสานงานและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น

2) จากการศึกษา พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต้องการปัจจัยในการทำงาน กรมส่งเสริมควรมีค่าตอบแทนให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านบ้างเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการทำงาน

1.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

1) จากการศึกษา พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรทั่วไปมีความพึงพอใจโดยรวมต่อการสนับสนุนต่อหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับปานกลางซึ่งบางหน่วยงานมีความพึงพอใจน้อย ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาสนับสนุนการทำงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรทั่วไปให้มากขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านการเกษตรต่อไป

2) ประเด็นที่เป็นปัญหาอุปสรรครวมถึงข้อเสนอแนะทั้งหมดที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรได้แสดงความคิดเห็นมาสมควรอย่างยิ่งที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจะต้องนำมาพิจารณาและทบทวน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต้องการค่าตอบแทน เนื่องจากแนวโน้มที่เจ้าหน้าที่ภาครัฐจะมีอัตราค่าจ้างที่ลดน้อยลง ดังนั้นมีความจำเป็นที่ต้องอาศัยอาสาสมัครเหล่านี้เพื่อช่วยปฏิบัติหน้าที่ ถ้าได้ค่าตอบแทนที่เหมาะสมเป็นธรรม รวมถึงขวัญกำลังใจก็จะส่งผลให้เป้าประสงค์ของหน่วยงานภาครัฐที่กำหนดไว้สัมฤทธิ์ผลตามจุดประสงค์

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรทำการศึกษาบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในพื้นที่อื่น เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น
- 2.2 ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการฝึกอบรมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน แล้วนำไปถ่ายทอดต่อเกษตรกรในหมู่บ้าน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการถ่ายทอดความรู้ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อไป
- 2.3 ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านว่าได้รับความร่วมมืออย่างไรบ้างเพื่อเป็นแนวทางในการเข้าไปทำงานร่วมกันแบบบูรณาการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- 2.4 ควรศึกษาความต้องการในการฝึกอบรมและดูงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะในการถ่ายทอดประสานงานที่ดีและตรงตามวัตถุประสงค์
- 2.5 ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน และรองศาสตราจารย์ ดร.ภรณ์ ต่างวิวัฒน์ จากสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และขอขอบคุณเพื่อนร่วมงาน สำนักงานเกษตรอำเภอทองแสนขัน สำนักงานเกษตรอำเภอทุกอำเภอ ของจังหวัดอุดรดิตถ์ พร้อมทั้งเกษตรกรทุกคน ที่ให้ความร่วมมือและให้ข้อมูลการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอบคุณกำลังใจ แรงใจที่มีคุณค่ายิ่งจากคู่ชีวิตและลูก ที่เหนื่อยยากต่อห้วงเวลา และค่าใช้จ่ายที่หายไปจากการเรียนในครั้งนี้ จนทำให้ก้าวมาถึงวิทยานิพนธ์ ซึ่งบ่งชี้ถึงการสำเร็จการศึกษาตามที่มุ่งหวังด้วยกันได้

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์นี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการส่งเสริมการเกษตรตลอดจนเกษตรกรทั้งมวล คุณค่าและความดีอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแด่ผู้มีพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

เอกสารอ้างอิง

- กัมปัล แก้วมีศรี (2545) “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ซัด ขำเอี่ยม(2544) “บทบาทของวิทยากรเกษตรกรจุลสารจัดการเกษตรของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดชัยนาท” วิทยานิพนธ์ ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- จิตติขัญณ์ เปรมกิจ (2552) “บทบาทหมอดินอาสาในการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยพืชสดเพื่อปรับปรุงดินในจังหวัดกาญจนบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- พัชรภรณ์ แก้วน้ำใส (2552) “บทบาทอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้านในจังหวัดอ่างทอง” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- วีณา พงศ์พัฒนานนท์ (2551) “บทบาทในการจัดทำแผนชุมชนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลในเขตภาคกลาง” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แผนกวิชาส่งเสริมการเกษตร
- อังคณา รักตระกูลธรรม และ คณะ (2542) การประเมินผลการฝึกอบรม หลักสูตร อาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน(อพปม.) ในเขต 9 ปีงบประมาณ 2540 หน้า 35-42